img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. rugsėjo 29 d. Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Andžej Maciejevski (pranešėjas) ir Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas), teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išragrinėjo civilinę bylą pagal atsakovo S. J. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 26 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės bankrutavusios uždarosios akcinės bendrovės "Turtvalda" bankroto administratorės uždarosios akcinės bendrovės Verslo administravimo centro (teisių perėmėja – G. J.) ieškinį atsakovui S. J. dėl žalos atlyginimo; tretieji asmenys bankrutavusi akcinė bendrovė Ükio bankas, valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius, valstybės įmonė Turto bankas, mažoji bendrija "Skolpreka", uždaroji akcinė bendrovė "Sandeta", K. K., antstolis S. U..

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- 1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių bendrovės vadovo civilinę atsakomybę, bendrovei įsigijus įkeistą reikalavimo teisę, aiškinimo ir taikymo.
- 2. Ieškovės BUAB "Turtvalda" bankroto administratorė kreipėsi į teismą, prašydamapriteisti iš atsakovo S. J. BUAB "Turtvalda" 2 015 285,80 Eur žalos atlyginimą, 5 proc. procesines palūkanas, skaičiuojant nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo.
- Paaiškino, kad Kauno apygardos teismas 2015 m. kovo 5 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. B2-1555-658/2015 BUAB "Turtvakla" škėlė bankroto bylą. Kauno apygardos teismo 2015 m. lapkričio 23 d. nutartimi BUAB "Turtvakla" bankrotas pripažintas tyčiniu. Lietuvos apeliacinis teismas 2016 m. vasario 25 d. nutartimi Kauno apygardos teismo nutartį paliko nepakeistą.
- 4. Per atsakovo S. J. vadovavimo laikotarpį įmonei atsiradę ir iki šiol nepatenkinti finansiniai reikalavimai kreditoriams, kurie yra patvirtinti įsiteisėjusiomis Kauno apygardos teismo nutartimis BUAB "Turtvalda" bankroto byloje, yra: BAB Ūkio banko 2 003 843,11 Eur, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyriaus (toliau VSDFV Kauno skyrius) 816,20 Eur, VĮ Turto banko 8926,08 Eur, UAB "Sandeta" 525,66 Eur, antstolio S. U. 1174,75 Eur.
- 5. Pripažinus BUAB "Turtvalda" bankrotą tyčiniu, teismų konstatuota, kad BUAB "Turtvalda" vadovas S. J. sudarė aiškiai neracionalius, rizikingus, ekonomiškai nenaudingus, sunkinančius įmonės turtinę padėtį ir pažeidžiančius kreditorių interesus sandorius (2013 m. gegužės 20 d. UAB "Kauno arena" akciju pirkimo–pardavimo sutartį, 2013 m. gegužės 31 d. susitarimą dėl įskaitymo), kuriais buvo prarastos pelningai veikamčios UAB "Kauno arena" akcijus. Lietuvos apeliacinis teismas 2016 m. vasario 25 d. nutartyje taip pat konstatavo, kad visas BUAB "Turtvalda" turtas, įskaitant ir pačią įmonę, buvo įkeistas, o tokie veiksmai negali būti pripažįstami visų kreditorių interesų paisymu.
- 6. Ieškovės vertinimu, įmonės privedimas prie bankroto tyčia suponuoja atsakovo civilinės atsakomybės kilimą ir būtinumą atlyginti žalą kreditoriams, nukentėjusiems dėl buvusio vadovo neteisėtų veiksmų. Atsakovo veiksmų neteisėtumas yra konstatuotas įsiteisėjusioje Kauno apygardos teismo 2015 m. lapkričio 23 d. nutartyje, todėl jų šioje byloje papildomai įrodinėti nėra poreikio. Žalos dydis yra 2 015 285,80 Eur.; ją sudaro per atsakovo BUAB "Turtvakla" vadovavimo laikotarpį susidarę ir iki šiol nepatenkinti kreditorių reikalavimai. Nagrinėjamoje byloje taip pat egzistuoja tiesioginis priežastinis ryšys tarp atsakovo neteisėtų veiksmų, ir dėl jų atsiradusios žalos. Teismui nistačius, kad įmonės vadovas atliko neteisėtus veiksmus, kimusius žalos atsiradimą, jo kaltė preziumuojama, todėl ieškovė neturi įrodinėti, jog bendrovės vadovas atkas, o paneigti šią preziumpejią, siekdamas išvengti civilinės atsakomybės, remdamasis kaltės nebuvimu, turi atsakovas.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- 7. Kauno apygardos teismas 2019 m. gruodžio 30 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies: priteisė ieškovei BUAB "Turtvalda" iš atsakovo S. J. 2 003 843,11 Eur žalos atlyginimą, 5 proc. dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos (2019 m. kovo 6 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, kitą ieškinio dalį atmetė.
- Teismas nurodė, jog juridinio asmens valdymo organo rapas, na pagrindinis juridinio asmens organas, pra pagrindinio asmens valdymo organo narys, prevykdantis arba netirkamai vykdantis pareigas, nuodytas šiame straipsnyje ar steigimo dokumentuose, privalo padarystą žalą atlygimti juridiniam asmeniui visikai, jei įstatymai, steigimo dokumentai nenustato kitaip. Vadovo civilinei atsakomybei taikyti būtina nustatyti visas jos taikymo sąlygas neteisėtus veiksmus, žalą (nuostolius), priežastinį ryšį ir kaltę (CK 6.246–6.249 straipsniai). Nagrinėjamos bykos ypatumas yra tas, kad Kauno apygardos teismas 2015 m. lapkričio 23 d. nutartini, kuri palikta nepakeista Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. vasario 25 d. nutartini, pripažino ieškovės, t. y. įstaigos, kuriai nuo 2013 m. vasario 28 d. iki bankroto bylos šikėlimo vadovavo atsakovas S. J., bankrotą tyčiniu.
- 9. Civilinės bylos dėl žalos, atsiradusios dėl tyčinio bankroto, atlyginimo procesui būdingas specifinis civilinės atsakomybės sąlygo, būtinų juridinio asmens vadovo atsakomybėi atsirasti, įrodinėjimo procesas: dvi civilinės atsakomybės sąlygos vadovo neteisėti veiksmą ir kaltė laikytinos nustatytomis prejudicinių faktų forma, kitos dvi civilinės atsakomybės sąlygos žala bei priežastinis neteisėtų veiksmų ir žalos ryšys yra preziumuojamos. Juridinio asmens vadovas, pripažmtas kaltu dėl tyčinio bankroto, gali gintis, siekdamas paneigis išas prezumpejus proteinė praeiga įrodinėti, kad jo veiksmai nėra žalos atsiradimo pagrindas (neegzistuoja žala bei priežastinis neteisėtų veiksmų ir žalos ryšys) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-456-378/2018).
- 10. Teismas, spręsdamas dėl ieškinio senaties termino pradžios skaičiavimo dėl pateiktų reikalavimų, nurodė, kad nagrinėjamu atveju ieškinį dėl žalos atlyginimo reiškia ne kreditoriai, bet bankroto administratorė, todėl ieškinio senaties skaičiavimo momentas sietinas ne su nutarties pripažinti BUAB "Turtvalda" bankrotą tyčiniu įsiteisėjimo momentu, bet su bankroto administratorės sužinojimu apie galimą žalos padarymą.
- 11. Įvertinęs byloje esančius duomenis, teismas konstatavo, kad bankroto administratorei nuo pat dokumentų perdavimo momento buvo žinoma apie bendrovės sudarytus sandorius. Taigi turėjo ir galėjo būti įvertintas poreikis inicijuoti bylą dėl žalos atlyginimo iš buvusio vadovo, tačiau, nepaisant to, ieškinys teismui buvo pateiktas tik 2019 m. vasario 19 d. Teismas taip pat pabrėžė, kad ir po nutarties pripažinti bankrotą tyčiniu įsiteisėjimo praėjo beveik treji metai.
- 12. Teismas, vadovaudamasis CK 1.131 straipsnio 2 dalimi, įvertinęs šioje byloje susiklosčiusias aplinkybes, t. y. tai, kad byloje vyrauja viešasis interesas, atsižvelgdamas į ieškovės bankroto procedūrų vykdymą, į tai, jog bankroto administratorė ieškinį del Zalos atlyginimo pareiškė įpareigota kreditorių, kuriems tik po įmonės bankroto pripažinimo tyčiniu paaiškėjo žalos padarymo aplinkybės, pripažino ieškovės pareikšto ieškinio senaties termino praleidimo priežasis svarbiomis, sudarančioms pagrindą atmaujinti praleista je senaties termina,
- 13. Pažymėjo, kad, pripažinus bankrotą tyčiniu, įsigalioja prezumpcija, jog atsakovo, kaip vadovo, neteisėtais veiksmais padarytą žalą sudaro visi ieškovės bankroto procese patvirtinti ir nepatenkinti kreditorių finansiniai reikalavimai (2 015 285,80 Eur). Tiek Kauno apygardos teismas 2015 m. lapkričio 23 d. nutartimi, tiek Lietuvos apeliacinis teismas 2016 m. vasario 25 d. nutartimi konstatavo atsakovo veiksmų neteisėtumą, t. y. jog jis sudarė aiškiai neracionalius, rizikingus, ekonomiškai nenaudingus, sunkinančius įmonės padėtį ir pažeidžiančius kreditorių interesus sandorius.
- 14. Nors atsakovas savo teiginiams, kad jis nėra atsakingas už bendrovei padarytą žalą, pagristi teikė 2017 m. gegužės 23 d. Kauno apygardos prokuratūros nutarimą, kuriuo nutrauktas ikiteisminis tyrimas, pradėtas dėl BUAB "Turtvalda" galimo nusikalstamo bankroto, tačiau, teismo vertinimu, ikiteisminiame tyrime nustatytos aplinkybės svarbios dėl asmens patraukimo baudžiamojon atsakomybėn. Nagrinėjamoje byloje buvo vertinitos Kauno apygardos teismo 2015 m. lapkričio 23 d. nutartyje ir Lietuvos apeliacinio teismo 2016 m. vasario 25 d. nutartyje nustatytos aplinkybės.
- 15. Bylos nagrinėjimo metu atsakovas nepateikė kitų argumentų, nenurodė kitų aplinkybių nei tos, kurios išnagrinėtos pripažįstant UAB "Turtvakla" bankrotą tyčiniu. Atsakovas nepaneigė priežastinio ryšio prezumpcijos tarp jau nustatytų jo, kaip buvusio UAB "Turtvakla" vadovo, neteisėtų veiksmų ir to, jog įmonė nebūtų pajėgi atsiskaityti su konkrečiu kreditoriumi net asmeniui neatlikus neteisėtų veiksmų, dėl kurių bankrotas buvo pripažįntas tyčiniu.
- 16. Teismas sutiko su atsakovu, kad ne visi patvirtinti kreditorių reikalavimai laikytini dėl atsakovo neteisėtų veiksmų įmonei padaryta žala.
- 17. Teismas pritarė atsakovui, kad VSDFV Kauno skyriaus 816,20 Eur finansinis reikalavimas susidarė iš su darbo santykiais susijusių privalomų įmokų, kurių atsiradimo įmonei veikiant atsakovas negalėjo išvengti. VĮ Turto banko 8926,08 Eur finansinis reikalavimas atsirado jam perėmas iš Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau VMI) reikalavima, susidarius į 2012 m. 2014 m. ir 2015 m. Atsakovas ieškovės vadovo pareigas pradėjo eiti nuo 2013 m. vasario 28 d., todėl teismas sutiko, kad jis negali būti atsakingas už 2012 m. prievoles. Teismas taip pat pažymėjo, kad VĮ Turto bankas perėmė reikalavimą iš VMI, kurio dali sudaro į valstybės biudžetą priteistas žyminis mokestis, ieškovei pralaimėjus bytą, kurioje kia šalis buvo atleista nuo žyminio mokesčio mokėjimo. Šis mokestis yra privalomas mokėti pagal teisės aktus, todėl atsakovas jo susidarymo šivengti negalėjo. Antstolio S. U. 1174,75 Eur finansinį reikalavimą sudarė vykdymo šlaidos, susijusios su VMI reikalavimo, kuris perduotas VĮ Turto bankui, vykdymu. Dėl to teismas sutiko su atsakovu, kad jis negalėjo švengti minėtų slaidų, nes jos priskaičiuojamos pagal teisės aktus. Iš bylos medžiagos teismas taip pat nustatė, kad UAB, Sandetar teiskė BUAB, Turtvaldarė bularlaterinės apsakugas ir 525,66 Eur finansinis reikalavims įsiskolinimas už teiktas bultalterinės paskaugas, šio mokėjimo atsakovas taip pat nagalėjo švengti. Dėl nurodytų aplinkybių teismas žalos dydį sumažino 11 442,69 Eur suma.
- 18. Teismas atmetė atsakovo argumentus, kad BAB Ūkio banko reikalavimas nelaikytinas ieškovei padaryta žala. Byloje esantys duomenys patvirtino, jog 2013 m balandžio 2 d. UAB "Asocijuoto turto valdymas" (kreditorė) ir BUAB "Turtvalda" (raujoji kreditorė) sudarė reikalavimo teisių perleidimo sutarti, kuria kreditorė perleido BUAB "Turtvalda" reikalavimo teises j 6 918 869,50 Lt UAB "Butvita" skolą. Už perleistas reikalavimo teises BUAB "Turtvalda" sipariegijo sumokėti UAB "Asocijuoto turto valdymas" 4000 000 Lt. Kadangi UAB "Asocijuoto turto valdymas" perleido ieškovei, BAB Ūkio banka reikalavimo teise guatinas iš UAB "Butvita" iššas, kurias UAB "Asocijuoto turto valdymas" perleido ieškovei, BAB Ūkio bankas kreipėsi ji ieškovės bankroto administratorę dėl įtraukimo į kreditorių sąrašą su 2 003 843,11 Eur finansiniu reikalavimu, kuris buvo patvirtintas BUAB "Turtvalda" bankroto byloje. Teismas nustatė, kad iš šio sandorio ieškovė ne tik negavo jokios naudos, nes negavo jokių lėšų, bet tik dar labiau padidino savo prievoles kreditoriams. Byloje nebuvo įrodym, kad ieškovė, vadovaujama atsakovo, bandė išsiieškoti skolą iš UAB "Butvita" pagal įgytą reikalavimo teise.
- 19. Teismas taip pat pažymėjo, kad UAB "Asocijuoto turto valdymas" 2017 m. liepos 28 d. iškelta bankroto była, 2017 m. spalio 12 d. įmonė išregistruota iš Juridinių asmenų registro. Nors, atsakovo manymų, bankroto administratorė turėjo pareiga Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau [B]) nustatyta tvarka įgyvendinti turimą įkeistą reikalavimo teisę į UAB "Butvita" skolą ir gautomis lėšomis atsiskaityti su įkaito turėtoja BAB Ükio banku, tačiau UAB "Butvita" 2013 m. rugsėjo 26 d. buvo pradėtas neteisminis bankroto procesas. Nustatęs šias aplinkybes, teismas nusprendė, kad reikalavimo teisių perleidimo sutartis buvo sudaryta esani sunkiai UAB "Butvita" finansinei padėčiai, todėl šis sandoris ieškovei taip pat buvo nuostolingas.
- 20. Esant nurodytoms aplinkybėms, ieškinys buvo tenkintas iš dalies, priteisiant ir įstatymo nustatyto dydžio paliikanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo (CK 6.37 straipsnio 2 dalis).
- 21. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi atsakovo S. J. apeliacinį skundą, 2020 m. lapkričio 26 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2019 m. gruodžio 30 d. sprendimą paliko nepakeistą.
- 22. Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija, vertindama apeliacinio skundo argumentus, jog nebuvo jokių objektyvių aplinkybių, kurios lėmė proceso dalyvių ieškinio senaties termino praleidimą, ir pirmosios instancijos teismas neturėjo pakankamo pagrindo atmaujinti praleistą ieškinio senaties terminą, pažymėjo, jog pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, kad ieškinio senaties termino eigos pradžia sietina su įmonės dokumentų perdavimu įmonės bankroto administratoriui. Teismas taip pat pagrįstai konstatavo, jog ieškinio senaties terminas buvo praleistas.
- 23. Teisėjų kolegija, vertindama ieškimio senaties termino atmaujinimo klausimą, nurodė, jog iš esmės visos bankroto įstatymo nuostatos nukreiptos į tikslą kaip galima operatyviau užbaigti bankroto procedūras, patenkinti kreditorių reikalavimus ir kiek imanoma išsaugoti skolininko turtą. Viena iš bankroto administratoriaus pareigų ginti visų kreditorių, taip pat bankrutuojančios įmonės teises ir interesus. Todėl būtent bankroto administratoriui, o ne teismui yra nustatyta pareiga dėti visas pastangas siekiant užtikrinti bankrutuojančios įmonės bei jos kreditorių interesus, taip pat ir viešąji interesą.
- 24. Byloje buvo nustatyta, kad ieškovei bankroto byla iškelta 2015 m. kovo 5 d. nutartimi, ši įsiteisėjo 2015 m. kovo 16 d. Iš bankroto administratorės 2015 m. kovo 15 d. 2015 m. birželio 15 d. veiklos ataskaitos matyti, kad S. J. perdavė įmronės turtą bei dokumentus, o administratorė reiši juos analizuoti ir vertinti. Byloje taip pat buvo nustatyta, kad administratorė reiškė ieškinius dėl sudarytų įmonei ydingų, prieštaraujančių jos veiklos tikslams bei pažeidžiančių įmonės kreditorių teisėtus interesus sandorių nuginčijimo. Tik po to, kai Kauno apygardos teismas 2015 m. rugpjūčio 26 d. nutartimi pripažino BUAB "Turtvalda" bankrotą tyčiniu, o Lietuvos apeliacinis teismas 2016 m. vasario 25 d. nutartimi paliko minėtą nutartį nepakeistą, BUAB "Turtvalda" kreditorių susirinkimas, įvykęs 2019 m. vasario 14 d., įpareigojo bankroto administratorę pateikti ieškinį buvusiems įmonės vadovams dėl žalos atlygnimo visiems kreditoriams.
- 25. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į šias aplinkybes, sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad šiuo konkrečiu atveju egzistavo pagrindas atnaujinti senaties terminą ieškiniui dėl žalos atlyginimo pareikšti (<u>CK 1.125 straipsnis</u>). S. J. nepagristai vertino, jog terminas iš esmės galėjo būti atnaujintas tik patiems kreditoriams reiškiant ieškinį. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje ne kartą akcentuota, kad bankroto ir restruktūrzavimo plose viešojo intereso egzistavimą lemia tai, kad bankroto bylos Skelimas skolninkuis uskelia *erga* ommes (ot. dėl vysiems) padarninius daugeliui kreditorių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gnuodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje <u>Nr. 3K-3-448/2012</u>; 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-234/2013; 2017 m. gnuodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje <u>Nr. 3K-3-479-687/2017</u>). Byloje buvo nustatyta, kad administratorė bankroto procese aktyviai

įgyvendino jai įstatymo nustatytas pareigas, nuo pat pradžių gynė kreditorių interesus, todėl pirmenybė turi būti teikiama ne civilinių teisinių santykių stabilumui, bet bankrutuojančios įmonės bei jos kreditorių teisėms ir teisėtiems interesams, ypač atsižvelgiant į tai, jog teismai yra pripažinę Š. J. veiksmus BUAB "Turtvalda" atžvilgiu neteisėtais.

- 26. Teisėjų kolegijos vertinimu, tai, kad 2019 m. vasario 14 d. kreditorių susirinkime tik vienas kreditorius, kurio veikla yra susijusi su skolų šieškojimu, išreiškė norą teikti ieškinį dėl žalos atlyginimo, o kiti kreditoriai buvo pasyvūs, nesudaro pagrindo šios situacijos vertinti kitaip. Bankroto administratorė veikia bankrutuojančios įmonės ir visų jos kreditorių interesais bei vardu, o nagrinėjamu atveju—ir vykdydama kreditorių susirinkimo nutarimą. Tai, kad į šią bylą kaip tretigi asmensys įtraukti kreditoriai buvo pasyvūs (neteikė atsiliepimų ir nedalyvavo teismo posėdžiuosė), neturi esminės reikšmės. Trečiojo asmens statusas suteikia trečiajam asmeniui teisę, bet ne pareigą pateikti teismui atsiliepimą, teikti kokius nors dokumentus ir dalyvauti process.
- 27. Teisėjų kolegija, vertindama argumentus dėl atsakovo civilinės atsakomybės sąlygų nustatymo, nurodė, jog 2013 m. balandžio 2 d. UAB "Asocijuoto turto valdymas" ir BUAB "Turtvalda" sudarė reikalavimo teisių perleidimo sutartį, kuria BUAB "Turtvalda" siegijo reikalavimo teise į UAB "Butvita" pagal 2011 m. gruodžio 31 d. akcijų pirkimo-pardavimo sutartį, sudarytą UAB "Asocijuoto turto valdymas" ir UAB "Butvita". 2012 m. lapkričio 16 d. sutartinių įkeitimu UAB "Asocijuoto turto valdymas" ir UAB "Butvita". 2012 m. sausio 31 d. Kredito linijos sutartį 17 084 grąžimmi užikrinii kreditorei BAB Ūkio bankui įkeitė reikalavimo teise į gautimas kšas pagal 2011 m. gruodžio 30 d. akcijų pirkimo-pardavimo sutartį, sudarytą UAB "Asocijuoto turto valdymas" ir UAB "Butvita" gautimas sumas pagal 2011 m. gruodžio 30 d. akcijų pirkimo-pardavimo sutartį.
- 28. Teisėjų kolegija sutiko su apeliacinio skundo argumentais, kad BUAB "Turtvalda" tiesiogiai nėra BAB Ūkio banko skolininkė, tačiau, jai įsigijus turtą (reikalavimo teisę į gautinas lėšas), kuris yra įkeistas kreditorei BAB Ūkio bankui, esant galiojančiam sutartiniam įkeitimui ir neįvykdytai šiuo įkeitimu užtikrintai prievolei, įkaito turėtoja (kreditorė) turėjo teisę pareikšti savo reikalavimus bankroto byloje. Be to, BAB Ūkio banko finansinis reikalavimas buvo patvirtintas Kauno apygardos teismo 2015 m rugpjūčio 18 d. nutartini. Šios nutarties S. J. neginčijo, taigi jis pripažino, jog BAB Ūkio bankas į ieškovės kreditorių sąrašą įtraukta pagrįstai.
- 29. Teiséjų kolegija nesutiko su S. J. argumentais, kad BAB Ükio banko reikalavimas gali būti patenkintas tik iš įkeisto turto. Įkeitimu ir (arba) hipoteka užikrinti kreditoriaus reikalavima ir tenkinami pirmiausia iš lėšų, gautų pardavus įkeistą įmonės turtą, arba perduodant įkeistą turtą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra šiaiškinęs, kad tais atvejais, kai, pardavus įkeistą turtą, lėšų nepakanka visiškai padengti įkeitimu (hipoteka) užikrintą kreditoriaus reikalavimą dėl ilkusios nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į bankrutuojantį skolininką. Taigi įlkusi nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į bankrutuojantį skolininką. Taigi įlkusi nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į bankrutuojantį skolininką. Taigi įlkusi nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į skolininką. Taigi įlkusi nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į skolininką. Taigi įlkusios nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į skolininką. Taigi įlkusios nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į skolininką. Taigi įlkusios nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į skolininką. Taigi įlkusios nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į skolininką. Taigi įlkusios nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į skolininką. Taigi įlkusios nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į skolininką. Taigi įlkusios nepatenkinto reikalavimo dalies hipotekos kreditorius išsaugo savo reikalavimą į parakalavimo dalies into patenkintos parakalavimo dalies into pate
- 30. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, jog į bylą nebuvo pateikti įrodymai, pagrindžiantys, kad ieškovė, vadovaujama S. J., bandė išsiieškoti skolą iš UAB "Butvita". Be to, ieškovė reikalavimą į UAB "Butvita" perėmė 2013 m balandžio 2 d., o 2013 m rugsėjo 26 d. buvo pradėtas jos neteisminis bankroto procesas. Atsižvelėjant į iai, pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad BUAB "Turtvalda" reikalavimą perėmė į praktiškai nemokią bendrovę. Nors S. J. tvritino, kad už šą reikalavimo teisė ieškovė UAB "Asculjuoto turto avims" nesumakėjo 4 000 000 L1 kainos, taigi dėl sandorio sudarymo ieškovės turimo turto apimtis nesumažėjo, tačiau šios įkeistos reikalavimo teisės perėmimas neturėjo jokios teigiamos įtakos bendrovei, o tik padidino BUAB "Turtvalda" įsipareigojimus kreditoriams.
- 31. S. J. argumentai, kad UAB "Asocijuoto turto valdymas" nereiškė finansinio reikalavimo bankroto byloje, buvo atmesti kaip nepagristi. Šie argumentai nepaneigė nustatytų aplinkybių, jog šis sandoris buvo nepalankus ieškovei, be to, UAB "Asocijuoto turto valdymas" 2017 m. spalio 12 d. buvo išregistruota iš Juridinių asmenų registro. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija nusprendė, jog pirmosios instancijos teismas pagrįstai tenkino ieškovės reikalavimą dėl 2 003 843,11 Eur priteisimo iš S. J..
- 32. Teisėjų kolegija rusprendė, jog S. J. argumentai, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nevertino aplinkybės, kad ieškovė nebūtų turėjusi galimybių atsiskaityti su kreditoriais nepriklausomai nuo jo veiksmų, taip pat nepaneigia jo pareigos tinkamai vykdyti jam įstatymo suteiktas teises ir pareigas bei vadovaujamos įmonės atžvilgiu elgis apdairiai ir rūpestingai. Teisėjų kolegijos vertinimų, S. J. is pareigas peringamos, S. J. iš espareigas peringamos, suteigas peringamos, suteigas peringamos, suteigas peringamos per
- 33. Kauno apygardos teismas 2020 m. gruodžio 10 d. nutartimi, remdamasis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau ir CPK) 48 straipsnio 1 dalimi, pakeitė ieškovę BUAB "Turtvalda" jos teisių perėmėju M. G..
- 34. Kauno apygardos teismas 2021 m vasario 12 d. nutartimi ieškovą M. G. pakeitė ieškove G. J., remdamasis 2021 m sausio 25 d. reikalavimo perleidimo sutartimi, kuria M. G. jai perleido reikalavimo teisę į atsakovo S. J. skolą, kylančią iš Kauno apygardos teismo 2019 m gruodžio 30 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. e2-1295-221/2019 (CPK 48 straipsnio 1 dalis).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

- 35. Atsakovas S. J. kasaciniu skundu prašo Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 26 d. nutartį panaikinti ir priimti naują sprendimą ieškovės ieškinį atmesti visa apimtimi. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 35.1. Teismai, netinkamai taikydami įkeitimą reglamentuojančias materialiosios teisės normas, priėmė nepagrįstą sprendimą. Atsakovo teigimų, teismai nepagrįstai pripažino, kad BAB Ükio bankas turėjo teisę savo skolos reikalauti ne tik iš įkeisto turto, bet ir iš kito ieškovės turto. Šiuo atveju nėra ginčo, kad, ieškovė įgijus muosavybės reikalavimo teisę į UAB "Butvita", įkeitimas sekė paskui daiktą, t. y. ieškovė įgijo įkeistą turtą, remiantis CK 4.207 straipsnio I dalimi. Vis dėlto, įgydama įkeistą turtą iš UAB "Asocijuoto turto vaklymas", iškių jos teisių ir pareigų BAB Ükio banko atžvilgiu, be kita ko, įspareigojimo atsakyti BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" prievoles įkoja reikalavimo teise. Perleidusi įkeistą turtą ieškovei, UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ükio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ūkio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ūkio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga BAB Ukio banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir toliau liko skolinga banku už UAB "Asocijuoto turto vaklymas" ir tolia
 - 35.2. Įkeitimui, kai įkaito davėjas yra ne skolininkas, turi būti taikomos nuostatos, reglamentuojančios svetimo turto hipoteką (<u>CK 4.181 straipsnis</u>). Šios hipotekos specifinė ypatybė yra ta, kad hipotekos davėjas prėsima įsipareigojimą produkty šalis ir tik sutartinės svetimo turto hipotekos pagrindu hipotekos davėjas prisima įsipareigojimo nejvykdo arba kai hipotekos kreditorius turi teisę reikalauti patenkinti hipoteka apsaugotą reikalavimą prieš terminą. Kitas sutartinės svetimo daikto hipotekos ypatumas yra tas, kad skolos išieškojimo atveju įkeisto daikto savininkas kreditoriu už skolininko įsipareigojimo pykdymą atsako tik įkeistu savo daiktu (<u>CK 4.195 straipsnio</u>) (dalis). Tai reiškia, kad įkeisto daikto savininko atsakomybė aptariamu atveju kreditoriui ribojama įkeisto turto verte (pardavimo iš varžytynių kaina), t. y. įkeisto turto savininkas atsako ne už visą skolininko įsipareigojima, o tik tą jo daļį, kuri lygi įkeisto daikto savininko išvaržytynių, <u>CK</u> nuostatos, reglamentuojančios įkeitimo santykius, taip pat nenustato išmėti, įeidžiančių įkaito turėtojui savo reikalavimą patenkinti iš įkaito davėjo, kuris nėra skolininkas, kito turto, o ne tik iš įkeisto turto (<u>CK 4.219 straipsnio 1.5 dalys). Taigi CK</u> be išmėtių nurodoma, kad įkaito turėtojo reikalavimai, nepatenkinti realizavus įkeistą daiktą, patenkinami iš skolininko kito turto, o ne iš įkaito davėjo, kuris nėra skolininkas, kito turto, t. y. bet kokiu atveju įkaito davėjas, kuris nėra skolininkas, atsako tik įkeistu turtu.
 - 35.3. Hipotekos kreditoriaus teises apibrėžia [B] 2 straipsnio 7 dalis. Įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrinti kreditoriaus reikalavimai pagal hipotekos (įkeitimo) sandori ar priverstinės hipotekos (įkeitimo) pagrindu kreditoriaus (įkaito turėtojo, hipotekos kreditoriaus) įgyta teisė, jeigu įmonė neįvykdė įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrintos prievolės, šio įstatymo nustatyta tvarka reikalauti įkeistą turtą parduoti ir iš gautų lėšų pirmiausia tenkinti jo reikalavimus, o jeigu įkeisto turto parduoti nepavyksta, perduoti šį turtą jo nuosavybėn. Įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrinti kreditoriaus reikalavimai tenkinami pirmiausia iš lėšų, gautų pardavus įkeistą purdavus įkeistą parduodiamas už didesipe kainą negu įkeitimu ir (arba) hipoteka užtikrintų reikalavimų suma, šių lėšų jikutis skiriamas ktų kreditorių reikalavimams tenkinti [B] 35 straipsnyje nustatyta tvarka ([B] 34 straipsnis). Tačiau nei CK, nei [B] nenustato išimčių, kad jeigu įkeisto dakto savininkas, kuris nėra skolininkas, bankrutuoja, tai jis hipotekos kreditoriui atsako visu savo turtų, o ne tik įkeistu turtu ([B] 33 straipsnis).
 - 35.4. Atsakovas įgyto įkeisto turto reikalavimo teisės neperleido ar kitaip nerealizavo, todėl šis turtas patenka į ieškovės turto sudėtį. Taigi ieškovės bankroto administratorė turėjo pareigą [B] nustatyta tvarka įgyvendinti turimą įkeistą reikalavimo teisę ju AB. Buvia" skolą ir gautomis iššomis atsiskaityti su įkaito turėtoja BAB Ūkio banku arba šią reikalavimo teisę perduoti BAB Ūkio banku ibei šbraukti BAB Ūkio banka jiš kreditorių sąrašo. Ikaito turėtojas, kai skolininkas yra uziktinėjas, kai skolininkas yra uzik
 - 35.5. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2011 m. gruodžio 29 d. nutarimu civilinėje byloje Nr. 3K-P-537/2011, nes šios bylos ratio decidendi (argumentas, kuriuo grindžiamas sprendimas) nesutampa su nagrinėjamos bylos aplinkybėmis. Apeliacinės instancijos teismo cituojamose bylose įkaito davėjas buvo skolininkas ir jam buvo iškelta bankroto byla, o nagrinėjamu atveju ieškovė nėra tiesioginė BAB Ūkio banko skolininkė.
- 36. Trečiasis asmuo VĮ Turto bankas atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinio skundo pagrįstumą spręsti teismo nuožiūra. Trečiasis asmuo pažymi, jog, jo žiniomis, ginčijamą reikalavimo teisę į atsakovą BUAB "Turtvalda" yra perleiktusi kreditorių 2020 m. rugsėjo 21 d. susirinkimo nutarimo pagrindu ir šią aplinkybę bankroto administratorė yra nurodžiusi ataskaitoje. Todėl VĮ Turto bankas, kaip BUAB "Turtvalda" kreditorė, nebeturi materialinio ir procesinio suinteresuotumo bylos baigtimi.
- 37. Kitų proceso šalių atsiliepimų į kasacinį skundą $\underline{\text{CPK}}$ 351 straipsnyje nustatyta tvarka negauta.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bendrovės vadovo civilinės atsakomybės, bendrovei įsigijus įkeistą reikalavimo teisę

- 88. Ieškovė reikalavimą atsakovui S. J. grindė tuo, kad atsakovas, būdamas ieškovės vadovas, 2013 m. balandžio 2 d. sudarė reikalavimo perleidimo sutartį su UAB "Asocijuoto turto valdymas", pagal kurią už 4 mln. litų įgijo 6 918 869,50 Lt dydžio BAB Ūkio banko naudai įkeistą už UAB "Asocijuoto turto valdymas" reikalavimo teisę į UAB "Butvita". Šios sutarties pagrindu ieškovės bankroto byloje buvo patvirtintas BAB Ūkio banko 2 003 843,11 Eur dydžio finansinis reikalavimas, kuris turi būti tenkinamas iš ieškovės turto, tokiu būdu buvo padidinta ieškovės prievolių apimtis.
- 39. Bylą nagrinėję teismai, tenkindami ieškovės ieškinį atsakovui kaip ieškovės vadovui pagal CK 2.87 straipsnio 7 dalį ir priteisdami 2 003 843,11 Eur žalos atlyginimą, šią žalą grindė BAB Ūkio banko patvirtintu ir nepatenkintu ieškovės bankroto byloje firansiniu reikalavimu, kilisiu iš ieškovės jeytos į UAB "Butvita" reikalvimo teisės, įkeistos šiam bankui izitikrinant UAB "Asocijuoto turto valdymas" prievolės bankui tinkamą vykdymą, aiškindami, jog, remiantis [BJ 35 straipsniu, BAB Ūkio banko reikalavimas gali būti tenkinamas iš kito iešvos turto teik, kich reužienka, įkeisto turto vertės. Teismai masprendė, kad atsakovo sudarytas mintetas sandoris buvo nepalankus ir nuostolingas ieškovei, bankrotas pripažintas tyčiniu, o tai įrodo atsakovo nesąžiningumą ieškovės atžvilgiu. Ieškovė iš šio sandorio negavo jokios naudos, tačiau dar labiau padidino savo prievoles kreditoriams.
- 40. Atsakovas kasaciniame skunde nurodo, kad bylą nagrinėję teismai, pažeisdami CK nuostatas, klaidingai pripažino, jog BAB Ūkio bankas turėjo teisę savo reikalavimo tenkinimo reikalauti ne tik iš įkeisto, bet ir iš kito ieškovės turto. Nurodo, jog svetimo turto įkeitimo atveju pagal CK 4.195 straipsnio 1 dalį įkaito davėjas atsako tik įkeistu savo daiktu, t. y. tik įkeisto daikto verte, todėl BAB Ūkio banko patvirtintas finansinis reikalavimas negali būti laikomas atsakovo veiksmais padaryta žala ieškovei.
- 41. Teisėjų kolegija pripažįsta šiuos kasacinio skundo argumentus pagrįstais. Teisėjų kolegija pritaria kasacinio skundo argumentams, kad bylą nagrinėję teismai, spręsdami dėl ieškovės prievolių apimties pasikeitimo dėl sudaryto reikalavimo teisių perleidimo sandorio, netinkamai aiškino ir taikė svetimo turto įkeitimą ir išieškojimą iš jo reglamentuojančias teisės normas.
- 42. Prieš pasisakydama dėl įkaito davėjo atsakomybės apimties svetimo turto už skolininką įkeitimo atveju nagrinėjamos bylos kontekste, sprendžiant dėl įmonės vadovo atsakomybės pagal CK 2.87 straipsnio 7 dalimi, juridinio asmens valdymo organo ranys, nevykdantis pareigajas, nurodytas šiame straipsnyje ar steigimo dokumentuose, privalo padarytą žalą atygimti juridiniam asmeniu visškai, jei statymai, steigimo dokumentai ar sutartis nentstato kitaip. K asacinio teismo praktikoje pažymėta, kad juridinio asmens valdymo organo rarai turi flutviarines pareigas į uridiniama asmeniu, t. y, pareigas veikti širntinai juridinio asmens interesais (CK 2.87 straipsnis), ir šių pareigų nevykdymas ar netinkamas vykdymas lemia valdymo organo nario atsakomybę pagal CK 2.87 straipsnio 7 dalį (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m nugsėjo 22 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3.470-969/2015 ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką). Pažymėtina, kad nurodyta teisės norma nustato bendrovės valdymo organų narių atsakomybę bendrovei, o ne jos kreditoriui už šiame straipsnyje nustatytų fiduciariniaų pareigų bendrovei nevykdymą ar netinkamą vykdymą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3.4-969/2015; kt.).
- 43. Tai reiškia, kad juridinio asmens valdymo organo (vienasmenio ir kolegialaus) civilinė atsakomybė, t. y. pareiga attyginti žalą, atsiranda tik nustačius visas būtinas šiai atsakomybė ikilti sąlygas neteisėtus veiksmus ir kaltę, žalą, jų priežastinį ryšį (CK 6.246-6.249 straipsniai). Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl įmonės vadovo (taigi ir dėl kolegialaus įmonės valdymo organo narių) pareigų, be kita ko, yra išaiškinęs, kad vadovas privalo dirbi rūpestingai ir kvalifikuotai bei daryti viską, kas nuo jo priklauso, kad jo vadovaujama įmonė veiktų pagal įstatymus ir kitus teisės aktus; laikytusį istatymu, nustatytų savo veiklos apribojimų (Zr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m birželio 3 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-298-701/2016 33 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Taigi bendrovės valdymo organu (vienasmenio ir kolegialaus) nariai, būdami atsakingi už įmonės veiklos organizavima, turi elgits protingai, rūpestingai ir sąžiningai bendrovės atžvilgui, todėl, prieš priimdami konkretų sprendima dėl bendrovės veiklos, turi attižiai įvertinti visas reikšiningas tokiam sprendimui aplinkybes, apsvarstyti ne tik priimamo sprendimo naudą bendrovės, bet ir šio sprendimo teišetumą, riziką, galimus padarinius ir panašiai. Bendrovės valdymo organo nariai būtų pakankamai susipažinę su visa reikiama informacija. Vien aplinkybė, kad įmonės vadovo sudarytas sandoris pasirodė nenaudingas ir padarė žia įmonei ar jos kreditoriams, dar savaime netieikia pagrindo įmonės veiklos dokumentuos piam nustatytų pareigų ir akivatzžiai nevišioj imonės veiklos ipinastos ikinės komercinės rizikos, iejuų imonės valdovo veiksmus vertinti kaip neteisėtus, siejuų imonės valdova valgainimo iškinių, talkoma verslo sprendimų pirėmimo taisyklė (angl. business judgment rule), pagal kurią preziumuojamas šių asmenų veikimas (lot. bona fide) geriausiais bendrovės, kuriai jie vadovauja, interesais. Ši prezumpcija skirta apsaugoti bendrovės vadovas tulginimų iškininų talkoma arinių pareigų (lojalumo, sažiningumo, p
- 44. Nagrinėjamoje byloje atsakovo kaip ieškovės vadovo atsakomybė grindžiama tuo, jog jis sudarė ieškovei nuostolingą sandori, nes dėl sudaryto sandorio ieškovės prievolės padidėjo BAB Ūkio bankui 2 003 843,11 Eur dydžio finansinio reikalavimo suma, o jokios naudos iš sandorio ieškovė negavo. Teisėjų kolegija pažymi, kad sprendžiant, ar ieškovės su UAB "Asocijuoto turto valdymas" sudaryta reikalavimo teisių perleidimo sutartis gali būti vertinama

kaip lėmusi ieškovės patirtą žalą dėl CK 2.87 straipsnyje įtvirtintų fiduciarinių atsakovo kaip ieškovės vadovo pareigų pažeidimo, būtina vertinti, ar dėl sudarytos sutarties ieškovės finansiniai įsipareigojimai padidėjo daugiau, nei buvo įgyta naudos, kokia apintimi tai lėmė ieškovės nuostolius ir ar šis sandoris sudarytas nepažeidžiant kasacinio teismo praktikoje įtvirtintos verslo sprendimų priėmimo taisyklės. Šiai aplinkybė nustatyti neikārinigas yra teisės normų, reglamentuojo asmens prievoles apinti įšiam asmeniui įsigius turtą, kuris įkeistas užinat skoliminko prievoles, tinkamas aiškinimas ir taikymas. Todėl teisėtų kolegija pasakako dėl asakovo kasaciniame skunde keliamo teisės klausimo, ar trečiojo asmens atsakomybė už skolininką apsiriboja trečiojo asmens įkeisto už skolininko prievoles turto verte, jeigu trečiojo asmens bankroto byloje yra patvirtintas kreditoriaus įkaito turėtojo reikalavimas.

- tess καιοπικ, αι uccupo азытеля вызконную и екконпика архипора исслор азителя всезо иz кконпико рисчоех вито verte, jegu trecopo asmens bankroto byloje, yra pakvrtintas kratfotraus įkaifo turėtojo reikalavimas.

 Pagal [B] (takytinose nagrinėjamoje byloje, kadangi BAB Ūkio banko firansinis reikalavimas patvritintas iki 2020 m. sausio 1 d., Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo 155 straipsnis) 5 straipsnijs bankutuojančios įmonės kreditoriais įvardijami fizinai ir juridiniai asmenys, turintys teisę reikalavim i privolekos ir įsipareigojimus. Pagal [B] 2 straipsnio 7 dalį (redakcija, galiojanti nuo 2013 m balandžio 6 d.) įkeitimu ir (arba) hipoteka užitkrinti kreditoriaus reikalavima yra pagal hipotekos (įkeitimo) sandorį ar priverstinės hipotekos (įkeitimo) pagrindu kreditoriaus (įkaito turėtojo, hipotekos kreditoriaus) įgyta teisė, įegių įmonė nejvykdė įkeitimu ir (arba) hipoteka užitkrintis prievolės, šio įstatymo nustatyta tvarka reikalavim į parduvi ir gardus įkeitimu ir (arba) hipoteka užitkrintis (reditoriaus reikalavimai tenkinami pirmiausia iš įštį, gautų pardavus įkeistą įmonės urtą, arba perduodant įkeistą turtą. Jei įkeistas turtas parduodamas už didesnę kainą negų įkeitimu ir (arba) hipoteka užikrintis parduodamas už didesnę kainą negų įkeitimu ir (arba) hipoteka užikrintų reikalavimą suma, šių įkšų įkitis skiriamas kitų kreditorių reikalavimams tenkinti šio įstatymo 35 straipsnyje nustatyta tvarka. Taigį, [B] nenustato hipoteka ar įkeitimu užikrinto reikalavimui patenkinti. Todėl tokiu atveju turi būti taikomos CK ketvirtosios knygos nuostatos, reglamentuojančios skolos šieškojimą iš įkeisto turto pardavimo gautų įkšų pieužienka hipoteka ar įkeitimu užūkrintam reikalavimui patenkinti. Todėl tokiu atveju turi būti taikomos CK ketvirtosios knygos nuostatos, reglamentuojančios skolos šieškojimą iš įkeisto turto pardavimo gautų įkšų pieužienka hipoteka ar įkeitimu užūkrintam reikalavimai patenkinti. Todėl tokiu atveju turi būti taikomos coks pagalavitas, gautavas pagalavitas pagalavita
- 46. CK 4.193 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad jeigu realizavus įkeistą daiktą gaunama mažesnė suma, negu priklauso hipotekos kreditoriui, jis turi teisę reikalauti išieškoti iš kito skolininko turto bendra įstatymų nustatyta tvarka. CK 4.195 straipsnio, reglamentuojančio skolos išieškojimą iš hipoteka įkeisto svetimo daikto, 1 dalyje įtvirtinta, kad įkeisto daikto savininkas atsako už skolininko įsipareigojimo įvykdymą tik įkeistu savo daiktu.
- 47. Kasacinis teismas savo jurisprudencijoje yra ne kartą pasisakęs, jog hipoteka suteikia hipotekos kreditoriui privilegijuotą padėtį prieš kitus kreditorius siekiant priverstinio skolos išieškojimo iš įkeisto turto. Hipotekos kreditoriui garantuojama pirmenybė gauti savo reiklasivinų patenkinimą iš įkeisto turto prieš visus kitus skolininko kreditorius. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas ir taikydamas nurodytas materialiosios teisės normas, yra konstatavęs, kad jeigų prievolė yra užikintia įkeitimu (hipoteka), kai skolininkoi in teiykdžiais tokios prievolės kreditorius įgrikakalvimus patenkinti iš įkeisto turto primisto utu ki kitus kreditorius, ir ikt kokiu atveju, jei pardavus įkeistą turtą gautos sumos nepakanka kreditoriaus reikalavimams patenkinti, jis gali reikalauti šieškoti iš skolininko kito turto (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-435/2008).
- 48. Vis dėlto hipotekos davėjo atsakomybės hipotekos kreditoriui ribas lemia aplinkybė, ar skolininkas ir įkeisto turto savininkas yra tas pats asmuo, ar jie skiriasi. Jeigu skolininkas ir įkeisto daikto savininkas sutampa, tai hipotekos kreditorius, gaves iš parduoto įkeisto turto mažesnę sumą, nei jam priklauso, turi teisę reikalvim visų sa umą iš kito skolininko turto (<u>CK 4.193 straipsnio</u> 1 dalis). Tuo tarpu svetimo turto hipotekos atveju, kai nuosavybės teise priklausamėjo neklinojamingo daikto įkeirimu užikirinamas kito atveju, kai nuosavybės teise priklausamėjos kreditoriui ribojama įkeisto daikto (<u>CK 4.193 straipsnio</u>). Tai reiškia, kad įkeisto turto savininko atsakomybė kreditoriui ribojama įkeisto daikto kaina, jei skolininkas ir įkeisto turto kaini, autai iš daikta pardavus iš varžytvniu. Bankroto bvoje antarios hiotekos teisimis santykius reelamentuojančios naterialiosos teisės normos lemia hipotekos kreditorius reikalavimo tvirtinimo ir skolos šieškojimo tvarką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje <u>Nr. 3K-3-122/2012;</u> 2012 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-235/2012).
- 49. ĮBĮ nuostatomis patvirtinama hipotekos kreditoriaus teisė reikšti savo kreditoriaus reikalavimą įkeisto turto savininkui, kai jam iškeliama bankroto byla. ĮBĮ 16 straipsnyje nustatyta, kad po bankroto bylos iškėlimo yra laikoma, jog visi bankrutuojančios įmonės skolų mokėjimo terminai yra pasibaigę, o <u>CK 4.196 straipsnio</u>! dalies 3 punkte įtvirtinta teisė hipotekos kreditoriui reikalauti patenkinti hipoteka apsaugotą reikalavimą prieš terminą ta pačia tvarka, kaip ir suėjus skolos grąžinimo terminui, jeigu pradėta įkeisto daikto savininko (ne fiznio asamras) bankroto procedūra. Taigį, kai juridiniam asmeniui, kuris tiesiogiai nėra kreditoriaus skolininkas, tačiau sutartinės svetimo daikto hipotekos pagimdu yra įsipareigojęs kreditoriui atsakvti už skolininka, vra iškeliama bankroto byla, tai, esant galioja bet kurios hipotekos rūšies atveju (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje byloję <u>Nr. 3K-3-235/2012</u>).
- 50. [B] normose nustatyta įmonės, kuriai škeliama bankroto byla, kreditorių reikalavimų pateikimo, nustatymo ir tvirtinimo tvarka ([B] 10 straipsnio 4 dalies 5 punktas, 11 straipsnio 3 dalies 10 punktas, 21 straipsnio 1 dalis, 26 straipsnis). Tačiau [B] normose tiesiogiai nereglamentuojama situacija, kai reikis tvirtinti kreditoriaus reikalavimus, kurie yra užikrinti svetimo dalkto hipoteka, įkeitus bankrutuojamčios įmonės turtų. Kasacinis teismas savo jurisprudencijoje yra šaškinęs, jog svetimo dalkto hipotekos atvejų, kai dalkto savininkas kreditoriaus reikalavimų, sumą labiausiai atspirdi bei attirika įkeisto dalkto rinkos vertė, kurios dydis paprastai nurodomas hipotekos lakšte, be to, nustatant kreditoriaus reikalavimų sumą, gali būti vadovaujamasi tiek Nekinojamojo turto reikalavim įtvettinimu, tek bet kurios iktu vėliau atliktu nekilionjamojo turto rinkos vertės mustatymų, įtei daadyta lalikantis Turto ir versto vertinim pagindų įstatymo reikalavimų. Kasacinis teismas taip partų vai šaškinęs atvaiduojant įmonę svetimo dalkto hipoteka įkeistas turtas būtų parduotas didesne kaina, nei buvo patvirtinta šiuo įkeitimu užikrinto kreditoriaus reikalavimo sumą, kreditoriaus reikalavimas turi būti ev officio (pagal pareigas) imonės bankroto administratoriaus peržūrėtas ir pateiktas teismu šį reikalavimą patikslinti ([B] 11 straipsnio 7 dalies ir 34 straipsnio 1 dalis) ki dalikto pardavimo kainos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-122/2012).
- 51. Teisėjų kolegija išaiškina, kad aptarta kasacinio teismo praktika ir sisteminis bei loginis aptartų CK ir IBJ normų aiškinimas leidžia darytiišvadą, jog svetimo daikto įkeitimo atveju, hipotekos (įkaito) davėjui bankroto byloje realizavus įkeistą daiktą už mažesnę nei patvirtintas hipotekos kreditoriaus firansinis reikalavimas vertę, turi būti ex officio tikslinamas hipotekos (įkeitimo) kreditoriaus firansinis reikalavimas, t. v. jis turi būti išbraukiamas iš kreditorių sąrašo ta apimtimi, kiek už keistą daiktą gautos kainos neužienka hipotekos kreditoriaus reikalavimai padengti, kadangi, kaip jau minėta, svetimo daikto įkeitimo atveju hipotekos (įkeitimo) kreditoriaus firansinis reikalavimas gali būti tenkinamas tik iš įkeisto daikto vertės.
- 52. CK 4.198 straipsnio 1 dalyje mustatyta, kad įkeitimas daiktinė teisė į svetimą kilnojamąjį turtą ir turtines teises, kuria užtikrinamas esamo ar būsimo turtinio įsipareigojimo įvykdymas. Įkeitimo objektai išsamiau reglamentuoti CK 4.201 straipsnyje. Šioje normoje nurodyti kilnojamųjų daiktų įkeitimo ypatumai, nedetalizuojant turtinių teisių įkeitimo. Tam skirta CK 4.204 straipsnio 1 dalis, kurioje pateiktas pavyzdinis turtinių teisių sąrašas, nurodant, kad gali būti įkeičiamos ir kitos turtinės teisės. Toks teisinis reguliavimas sudarė prielaidas įkeisti iš bet kokių teisinių santykių atsirandarčias turtines (tiek daiktines, tiek prievolines) teises, jeitu ios atlieka tūšikrinamaia funkcija, išskyrus teises, susijusias su įkeičiamo daikto savininko asmenybe, taip pat teises, kurias perleisti draudžia įstatymai ar sutartis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. lapkričio 17 d. mutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-451/2014).
- 53. CK 4.219 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kai skolininkas nejvykdo įkeitimu užikrintos prievolės, kreditoriaus reikalavimas patenkinamas iš įkeistojo daikto vertės, jeigu įstatymuose ar sandoryje nenustatyta kitaip. Pagal CK 4.219 straipsnio 2 dalį, kai įkeitimo objektas perduodamas trečiajam asmeniui arba paliekamas įkaito davėjui, ar priverstinio įkeitimo nustatymo atveju šieškojimas iš įkeitimu užikrinto turto vykdomas *mutantis mutandis* (su būtinais (atitinkamas) pakeitimais) taikant šieškojimo iš hipoteka užikrinto turto tvarką reglamentuojančias CK nuostatas.
- 54. Taigi, aptartų CK 4.219 straipsnio teisės normų analizė lemia išvadą, kad svetimo kilnojamojo turto ar turtinių teisių įkeitimo už skolininką atveju taikytinos tokios pačios taisyklės kaip ir svetimo turto hipotekos atveju (CK 4.195 straipsnis), t. y. įkeisto kilnojamojo turto ar turtinių teisių pasavininkas atsako už skolininko įsipareigojimo įvykdymą tik įkeistu savo turtų, t. y. atsako ne už visą įsipareigojimą, o tik tą jo dalį, kuri lygi įkeisto kilnojamojo turto ar turtinių teisių neuženka skolininko prievolei įvykdytį, kreditorius likusios skolos šieškojimą gali nukreipti tik į paties skolininko turtą, tačiau negali reikalauti prievolės įvykdymo iš už skolininką savo kilnojamoji turtą ar turtines teises įkeitusio trečiojo asmens kito turto, kuris nėra įkeistas.
- 55. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į aptartus išaiškinimus, nusprendžia, jog bylą nagrinėję teismai neatsižvelgė į tai, kad ieškovė, nors ir įgijo reikalavimo teisę, įkeistą už kito asmens prievoles, nėra įkaito turėtojos BAB Ūkio banko skolininkė, todėl netinkamai aiškino ir taikė išieškojimą iš svetimo įkeisto turto reglamentuojančias teisės normas, dėl to nepagrįstai nusprendė, jog, įgyvendinus įkeistą reikalavimo teisę tiek, kiek nepadengia už realizuotą turtinę teisę gautos lėšos, šieškojimas gali būti nukreipiamas į kitą ieškovės turtą. Atitinkamai bylą nagrinėję teismai netinkamai vertino atsakovo veiksmų (ne)teisėtumą ir žalos fakto (ne)buvimą.
- 56. Spręsdami, kad reikalavimo teisės į UAB "Butvita" įgijimo sandoris buvo muostolingas ieškovei, teismai taip pat nemotyvavo tokios savo įšvados, nenustatė tokiai išvadai reikšmingų faktinių aplinkybių. Teismai, vertindami ir spręsdami, ar šis sandoris buvo nuostolingas ieškovei, turėjo įvertinit, už kokią sumą reikalavimo teisė buvo įgyta, ar ieškovė pagal šį sandorį įgijo daugiau prievolių nei jos įgyta reikalavimo teisės vertė. Taip pat turėjo vertinit, ar ši įkeista reikalavimo teisė bankroto bykos ieškovei škelėlimo mėtu egistativo. Šios nustatytinos aplinkybės yra susijuoisos su faktinių aplinkybių nustatymu ir jų vertinimu. Kasacinis teismas pagal CPK 353 straipsnio 1 dalį, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskustus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu, tačiau pats faktinių aplinkybių nenustato.
- 57. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į šios nutarties 55–56 punktuose nurodytas aplinkybes, nusprendžia, jog apeliacinės instancijos teismo nutartis panaikinama, o civilinė byla pagal atsakovo apeliacinį skundą perduodama iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui (CPK 359 straipsnio 1 dalies 5 punktas, 4 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

58. Kasaciniam teismui nusprendus, kad byla perduotina apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas paliktinas spręsti apeliacinės instancijos teismui

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. lapkričio 26 d. nutartį panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui. Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėja